

■ Johann Bahr: Lúcsöny határtérképe, 1855 (MNL OL, S 79 - No. 547/6.)

A határleírásról előzetesen értesíteni kellett a törvényhatóságokat és az érintett községeket. Az utóbbiak feladata volt az előhatárolás (Vorbegrenzung), ami azt jelentette, hogy a mérnök megérkezése előtt a határvonalat bejárták, a határjeleket kijavították, megerősítették, felújították.⁷

Határleíró bizottság

A határleírást a határleíró mérnök (zur Beschreibung der Gemeinde-Gränzen bestimmten Geometer, Gemeinde-Grenzbeschreibungs-Geometer, Grenzbeschreibungs-Geometer) nem egyedül, hanem a határleíró / határbejáró / határkiigazítási bizottság (Gränzbeschreibungs-Commission, Begrenzungs-Commission, Grenzbeschreibungs-Commission) tagjaként készítette. A határleíró mérnök olyan kataszteri mérnök volt, aki a határleírást kapta feladatul. 1856 után is közvetlenül az aligazgatók irányítása alatt állt, mert a felmérési felügyelőségek hatásköre csak azokra a területekre terjedt ki, ahol

már részletes felmérést végeztek. 1856-tól egy napszamos segítette a munkáját.

A bizottság munkájában részt vett egy vármegyei megbízott (politischer Commissär, politischer Grenzbeschreibungs-Commissär), aki az 1856. és az 1865. évi utasítások szerint a határleíró mérnökkel együtt egy határleíró osztályt (Grenzbeschreibungs-Abtheilung) alkotott. Ezenkívül a bizottság tagja volt az érintett község elöljárója, valamint helyismerettel rendelkező két községi tag, továbbá a szomszédos községek elöljárói két-két községi taggal. Ha a bejárás megye-, illetve államhatárt is érintett, akkor az illetékes megyék és államok megbízottjai is a bizottságba

kerültek. A határjárásban részt vehettek a község birtokosai, illetve azok meghatalmazottjai is.⁸

Az első határleíró mérnököket tehát Tirolból és Galíciából rendelték a soproni adókezületbe. 1855 január elején Hawliczek Tirolból Ernst Neusee (*Tovačov, 1797.12.11.), Johann Bahr (†Sárvár, 1856.08.03.), Franz Ross (†1858.03.11.) és Anton Lang (Seefeld-Kadolz, 1798.06.06. – Pécs, 1910.03.04.), Galíciából Jakob Prokop áthelyezésére tett javaslatot. Galíciából azonban jelezték, hogy Prokop nyugdíjba ment, így további öt mérnököt kellett keresni. Johann Schuster – 1854-től aligazgatóként a soproni felmérés műszaki referense – Geminian Comellit (*Gradisca d’Isonzo, 1811.06.23.), Engelbert Biront, Adolf Grosst, Karl Plutzart, Johann Gollert (*Bochow, 1804.05.08.) és Franz Staneket (*Turnov, 1825.02.07.) javasolta, ők ekkor mind Galíciában dolgoztak. Stanek kivételével azonban mindannyiukat már Tirolba rendelték. Mivel Tirolban és Bukovinában is szükség volt képzett és tapasztalt mérnökökre, Hawliczek számolt azzal a lehetőséggel is, hogy

7 *Instruction*, 1824. § 171. *Instruction*, 1856. § 164. *Instruction*, 1865. § 121–122. *Utasítás*, 1869. 38–39. §. *Utasítás*, 1904. 39–40. §. TÖRÖK, 2017. 36., 38., 42–43.

8 *Instruction*, 1824. § 65–68., 172–174. *Instruction*, 1856. § 81–83., 111., 165., 168., 171. *Instruction*, 1865. § 37., 59–63., 76., 125. *Utasítás*, 1869. 42. §. *Utasítás*, 1904. 40., 42. §. TÖRÖK, 2017. 42–43.

Revisions-Journal

Unter Directors Johann Schuster über die Beschaffung der nachfolgenden 8 Grenzbezüglichen Grundstücke in der Herrschaft Ungarisch-Altenburg, die dem k. k. O. B. 1855

Nomen des Besizers	Nomen des Grundstücks	Nomen des Grundstücks	Nomen des Grundstücks	Nomen des Grundstücks	Nomen des Grundstücks	Besitz der								Verwendung des		Anmerkungen		
						Besitz der								Verwendung des				
Wohnung	Grundstücke Liegungen Grundstücke	politischen Censuren	Grundstück Nomen	Grundstück Nomen	Grundstück Nomen	Grundstück Nomen	Grundstück Nomen	Grundstück Nomen	Grundstück Nomen	Grundstück Nomen	Grundstück Nomen	Grundstück Nomen	Grundstück Nomen	Grundstück Nomen	Grundstück Nomen	Grundstück Nomen	Grundstück Nomen	Grundstück Nomen
	Grundstück Liegungen Grundstücke	politischen Censuren	Grundstück Nomen	Grundstück Nomen	Grundstück Nomen	Grundstück Nomen	Grundstück Nomen	Grundstück Nomen	Grundstück Nomen	Grundstück Nomen	Grundstück Nomen	Grundstück Nomen	Grundstück Nomen	Grundstück Nomen	Grundstück Nomen	Grundstück Nomen	Grundstück Nomen	Grundstück Nomen
	Grundstück Liegungen Grundstücke	politischen Censuren	Grundstück Nomen	Grundstück Nomen	Grundstück Nomen	Grundstück Nomen	Grundstück Nomen	Grundstück Nomen	Grundstück Nomen	Grundstück Nomen	Grundstück Nomen	Grundstück Nomen	Grundstück Nomen	Grundstück Nomen	Grundstück Nomen	Grundstück Nomen	Grundstück Nomen	Grundstück Nomen

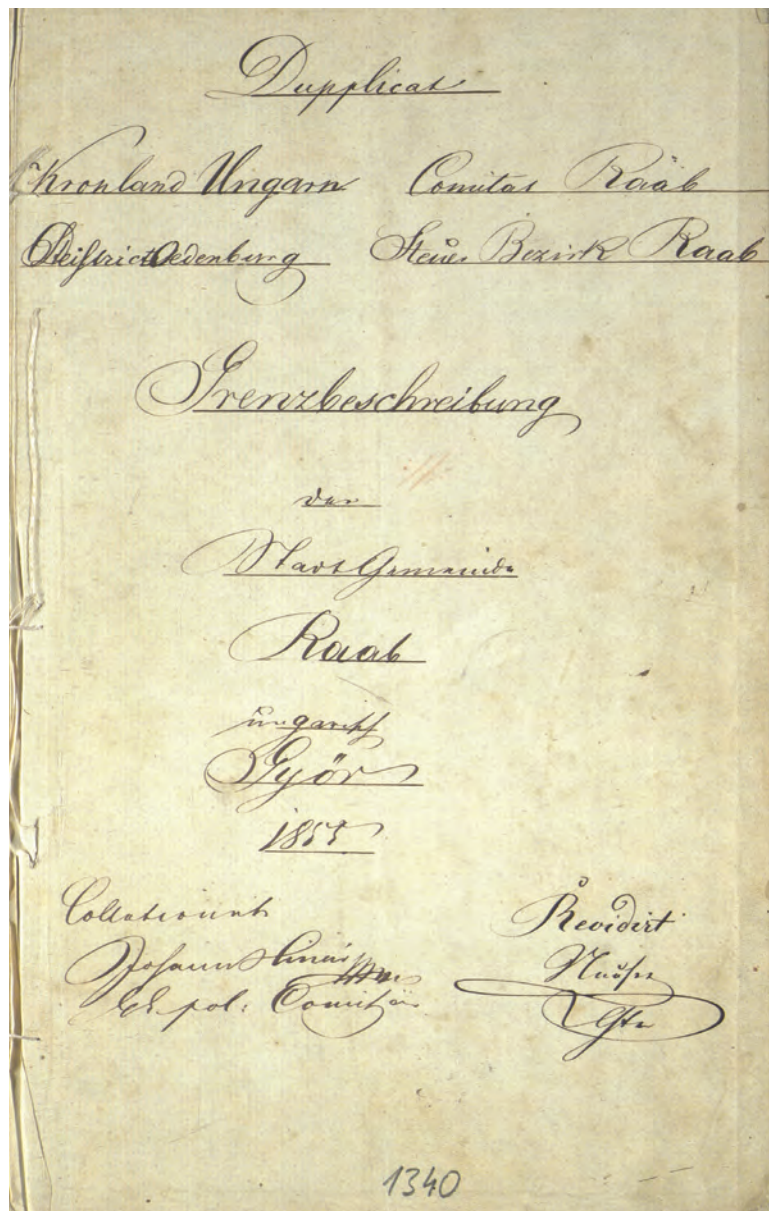
■ Részlet Johann Schuster aligazgató ellenőrző körútjáról készített naplójából, 1855 (ÖStA, FHKA NHK, Katasterabt. Akten 367. 4170/1855.)

a magyarországi ideiglenes földadó megállapításához kapcsolódó felmérésekben alkalmazott mérnökök között is található határleírásra alkalmas személy, mint Johann Koleit (*Stary Jičín, 1798.06.22.), August Strunz, Johann von Maassburg és Wilhelm Eisselt, ők már helyismerettel is rendelkeztek, és költözésüket sem kellett volna fizetni. Végül ezt a lehetőséget elvetették. Ezt követően Anton Raczka (*Pakoslay, 1802.12.24.), Michael Riederer, Franz Baudysz (†Bécs, 1861.03.04.), Franz Penkala és Franz Wappner (*Prostějov, 1816.08.10.) neve került fel. Közülük Raczka már elment Tirolba, Penkalát is oda helyezték.⁹

Neusee, Bahr, Ross és Lang április 14-én indult

Tirolból a soproni adókerületbe, Neusee kivételével április végén meg is érkeztek oda. Neusee csak május 13-án érkezett, amit betegséggel indokolt, de orvosi igazolása nem volt róla. Galíciából május 1-jén kelt útra Baudysz, Riederer, Stanek és Wappner, május folyamán megérkeztek új szolgálati helyükre. Májusban mindannyian munkába is álltak, Neusee kivételével, aki Győr határbejárásához nem kapott maga mellé vármegyei megbízottat, így két hónapig tétlenkedett. Július elején Schuster aligazgató engedélyével vármegyei megbízott nélkül kezdték meg a határbejárást, de nem sokára Horváth Andrást, a szolgabírói hivatal gyakornokát, majd Hínár János ügyvédet rendelték Neusee mellé.¹⁰

9 ÖStA, FHKA NHK, Katasterabt. Akten 353. 4807/1854., 360. 1867/1855., 375. 1026/1856., 387. 5116/1856., 401. 14600/1857., 442. 1185/1859., 454. 34105/1859., 483. 11833/1861., 485. 25238/1861., 487. 35865/1861. Provinzial-Handbuch der Königreiche Galizien und Lodomerien, 1853:196–197., 199–200., 202. Schusterről I. TÖRÖK ENIKŐ: A „földképi”, azaz felmérési igazgató hatásköre az 1854. évi előírások szerint. *Catastrum*, 4. (2017) 2:15–28. Lang haláláról I. Vegyesek. *Kataszteri Közlöny*, 19. (1910) 3:92. Wappnerről I. HRENKÓ PÁL: Kegydíjas földmérők a kiegyezés után. *Geodézia és Kartográfia*, 37. (1985) 4:276.

■ Győr határleírásának címoldala Hínár és Neusee aláírásával, 1855 (MNL OL, S 79 - No. 341/6.)

Határbejárás

A határbejárást a határleíró bizottság végezte egy előre kitűzött napon. „A bizottság a határvonal mentén rendszerint [...] mindaddig köteles haladni, amíg visszatér arra a pontra, ahonnan kiindult. Eközben a község vagy egyéb terület [...], amelynek határát a bizottság bejárja,

mindig ugyanegy oldalon maradjon” – írta az 1904. évi *Utasítás*. Szükség esetén a határbejárás alkalmából új határjeleket kellett elhelyezni vagy a régieket meg kellett újítani, illetve a jeleket be kellett számozni. Ha a szomszédos település határleírása korábban elkészült, akkor a határvonal azon szakaszát nem kellett újból bejárni, azt a részt a meglévő határleírásból át lehetett venni.¹¹

Határtérkép

A határleírásba befűzött határtérkép az utasításokban többféle megnevezéssel szerepel: Gemeinde-Skizze, Zeichnung, Grenz-Croquis, Grenz-Skizze, határrajz, határvázlat, váz, határleírási elővázlat, vázrajz, elővázlat. A térképet a mérnök rajzolta a bejárás során a meglévő térképek, háromszögelési kitűzési vázlatok alapján szemmérték és lépések szerint. A térkép két példányban készült 1 hüvelyk = 400 öl, vagyis 1:28 800, esetleg kétszeresen nagyított vagy kibebírt méretarányban. A vázlat tartalmazta a határjeleket sorszámaikkal együtt, a vitatott határterületeket és igényvonalakat, a határvonal által keresztezett utakat, vasutakat, patakokat, fo-

lyókat és minden olyan tereptárgyat, amelyek a háromszögelési kitűzési vázlaton is szerepeltek. Körvonalaiikkal jelölték rajtuk a belterületet, erdőket, szőlőket, pusztákat, majorságokat, illetve megadták a terület körülbelüli nagyságát és a parcellák számát a provizorium, vagyis az ideiglenes földadó megállapításához kapcsoló

10 ÖStA, FHKA NHK, Katasterabt. Akten 362. 2653/1855., 361. 2508/1855., 362. 2804/1855., 364. 3076/1855., 367. 4170/1855. Hínár János (†Győr, 1859.01.24.) ügyvéd, megyetörvényszéki tanácsos, a győri színház igazgatója, színműíró. *Magyar színművészeti lexikon*. 2. köt. Bp., 1929. 253. Győr határleírása: MNL OL, S 79 - No. 341/6., a térképet közölte: Török, 2017. 45.
11 *Instruction*, 1824. § 175. *Instruction*, 1856. § 168. *Instruction*, 1865. § 125. *Utasítás*, 1869. 42. §. *Utasítás*, 1904. 44–49. §. Török, 2017. 43.

■ Franz Ross: Sopron határtérképe, 1855 (MNL OL, S 79 - No. 830/8.)

felmérés szerint. Az egyes utasítások mintát is tartalmaztak a térkép elkészítéséhez: 1856 – W minta, 1865 – LVI. minta, 1869 – V. minta, 1904 – 9. számú minta.¹²

Bár az utasítások általában nem tértek ki a térképek színezésére, ennek ellenére színezték a térképeket. Schuster 1855. évi ellenőrző körútjáról írt beszámolójában megemlítette, hogy Baudysz különösen szép térképeket rajzolt, Ross térképei ellenben ríkító színűek.¹³

Határleírás

A határleírási jegyzőkönyvet (Gränzbeschreibung-Protocoll, Grenzbeschreibung, Grenzbeschreibung-Protokoll) a bejárás során a vármegyei megbízott állította össze a mérnök által megadott információk szerint, helyességéért a mérnök tartozott felelősséggel. 1869-ig a

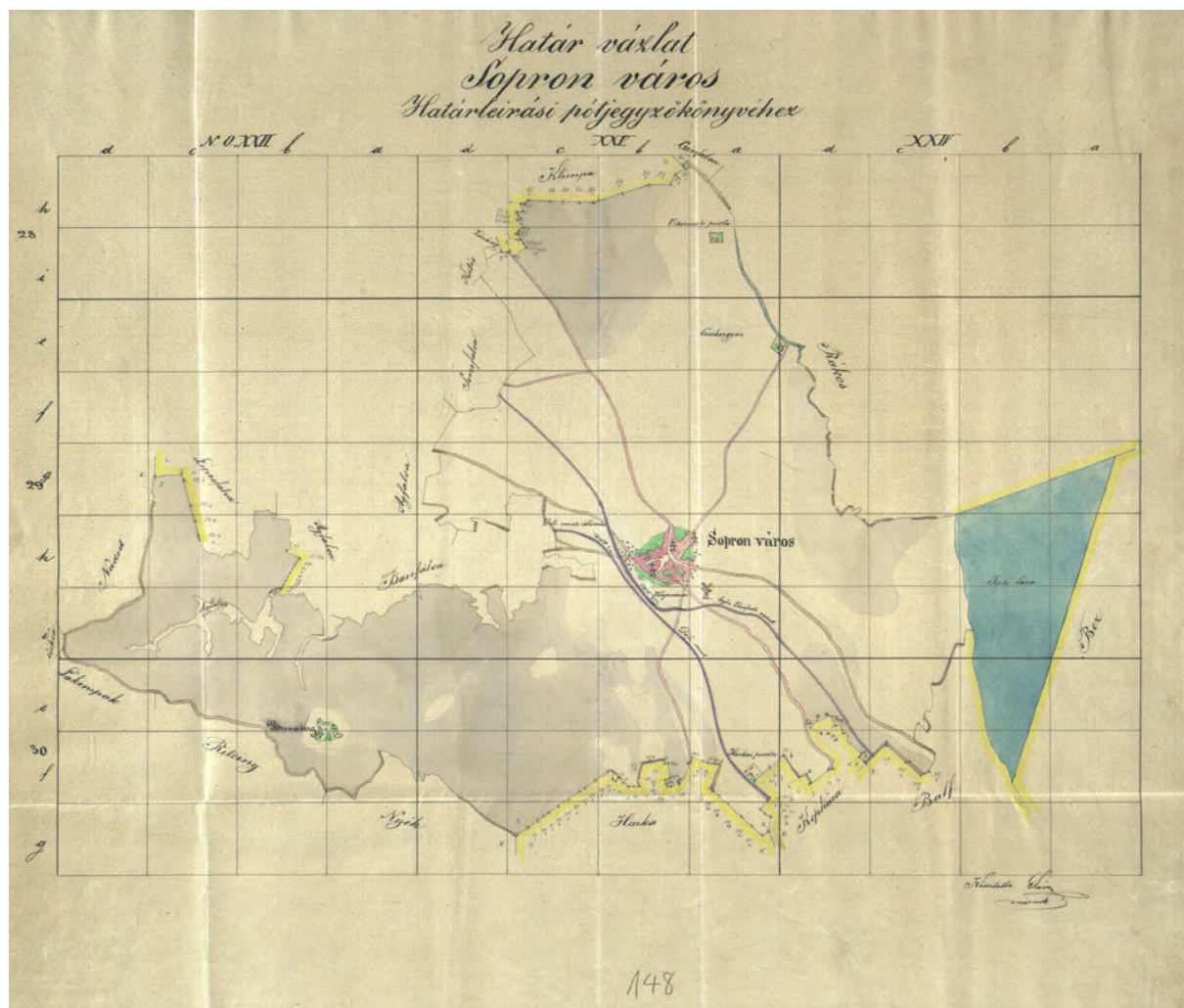
leírást a községben beszélt nyelven kellett készíteni, német fordítással és egy másolati példánnyal.

A határleírásban az utasítások szerint meg kellett adni az eljárás tárgyát (azaz határleírás), a község nevét – az 1904. évi utasítás szerint az utolsó kiadású Helységnévtár alapján –, a közigazgatási beosztás szerinti hovatartozását és jogállását. Ezután következett a község fekvésének általános leírása az érintező községek nevével és a terület rövid terepleírásával.

A részletes határleírás tartalmazta a határjelek és fekvésük pontos leírását: a határjelek sorszámát, illetve egyéb jelzését, minőségüket, annak a tulajdonosnak a nevét és lakhelyét, akinek a birtokán a határjel állt, a dülő és a művelési ág megnevezését, a határjel fekvésének leírását. Meg kellett említeni a határvonalon található törvényhatósági, országos vagy álla-

12 *Instruction*, 1824. § 66., 166., 176–177., 182., 187., 191. *Instruction*, 1856. § 168–169., 172., 179. *Instruction*, 1865. § 125–127., 134. *Utasítás*, 1869. 33., 43–44. §. *Utasítás*, 1904. 50–51. §. TÖRÖK, 2017. 43.

13 ÖStA, FHKA NHK, Katasterabt. Akten 367. 4170/1855. Az 1904. évi utasításban olvasható, hogy az önálló gazdasági kezeléssel bíró puszták és majorságok területét szaggatott, 1 mm széles sárga szegéllyel ellátott vonallal kell megrajzolni. *Utasítás*, 1904. 50. §.

■ Sam Henrik Sopron póthatárleírásához készített térképe, 1881 (MNL OL, S 79 - No. 830/8.)

mi határjeleket is. Szemmérték szerint kellett meghatározni a szögletet és feltüntetni a szögletjelzéseket (derék-, tompa- vagy csúcsszög), valamint a határvonal égtáj szerinti irányát és menetét (egyenes, hajlott vagy görbe vonalban). A határvonal ismertetéséhez meg kellett adni azoknak a területeknek a jellemzőit, ahol a határvonal haladt: a dűlők nevét, a művelési ágakat, a birtokosok nevét, a terep jellemzőit (sík, lejtős), illetve patakok, vízmosások, folyók, utak vagy mezsgyék mentén pontosan le kellett írni, hogy középen vagy valamelyik szélén haladt-e a határ. A határjelek távolságát lépésekben kellett kifejezni. A határ vitás területének határvonalait mindkét község igénye szerint kijelölték és jegyzőkönyvileg pontosan körülírták, mindkét fél igényvonalát (Prätensionslinie) ismerteték. Az utasításokban mintákat is közzétettek

a jegyzőkönyvekhez: 1824 – P minta; 1856 – Formular V'; 1865 – Formular LV.; 1869 – VI. számú minta; 1904 – 10. sz. minta szerinti formanyomtatvány.

Az elkészült határleírást a helyszínen felolvasták, aláírták és pecséttel ellátták a határleírási bizottság tagjai.

Az 1824. évi utasítás még megkülönböztette az előzetes, ideiglenes (vorläufig, P minta) és a végleges (definitiv, Q minta) határleírást, az elsőt a részletes felmérés előtt, az utóbbit utána kellett összeállítani. A későbbi utasítások úgy rendelkeztek, hogy ha a határleírást követően hibát találtak a jegyzőkönyvben, vagy ha a határviták rendeződtek, illetve ha bármilyen más okból kifolyólag megváltozott a határvonal, akkor arról egy határleírási pótjegyzőkönyvet (Grenzbeschreibungs-Nachtrags-Protokolle,

Beschaffenheit des Grenzzeichens		Beschaffenheit des Grenzzeuges			Anzahl der Schritte zum nächstfolgenden Grenzzeichen
Angabe des Grenzzeichens	auf weissen Grunde stehend, mit Angabe der Cultur	Angabe			
		des Winkels	der Weltgegend	der Richtung des Zuges	Name und Cultur der Grundstücke, Name des Grundbesizers und sonstige Bezeichnungen

Helyszinrajzi leirása					
a határjelnek		a határvonalnak			Lépések száma a következő határjelhez
ismertető jegyei	helyeztetése, a művelési ág, és birtokosok megnevezésével	adatai			
		fordulási szöge	égtája	vonallirány	Művelési ág, daltó, és birtokos neve, s egyéb jelzések

A határvonalak részletes leirása					
A határjelnek		A határvonalnak			Lépések száma a következő határjelhez
ismertető jegyei	helyzete, a művelési ág és birtokosok megnevezésével	fordulási szöge	égtája	irány	

■ A részletes határleírás fejlécei az 1865., az 1869. és az 1904. évi utasításban közölt minta szerint

póthatárleírasi jegyzőkönyv) kellett felvenni, amelyhez az 1904. évi utasításban külön (II. számú) mintát is adtak.¹⁴

Az utasításokban közölt minták formailag jelentősen különböznek egymástól. 1824-ben még folyamatos, összefüggő szöveges formában kellett elkészíteni a határleírást. 1856-ban külön oszlopban („Schritte”) kellett megadni a részletes határleírásnál a határjelek egymástól való távolságát lépésben. 1865-ben, 1869-ben és 1904-ben egy hétoszlopos táblázat kitöltésével kellett elkészíteni a részletes határleírást, amelynek három fő része volt: határjelek leírása, határvonal leírása és lépések száma a következő határjelig. Ezenfelül az 1904. évi utasításban még a község fekvésének általános leírására is több táblázatot alakítottak ki.

Annak ellenére, hogy az 1824. évi utasítás is elrendelte, hogy a határleírást a község nyelvéen kell összeállítani, 1855-ben a soproni adókerületben többnyire német nyelven készültek a leírások. Schuster ellenőrző körútjáról szóló jelentésében külön említést tett arról, hogy a leg-

több helyen ebből problémák adódtak, mert a jegyzőkönyv felolvasásakor kellett lefordítani a szöveget. Ugyanakkor az is előfordult, hogy a jegyzőkönyv magyarul íródott, ezt azonban a mérnökök nem értették. Így javasolta, hogy a jegyzőkönyvet mindkét nyelven vezessék, amit a főigazgatóság jóvá is hagyott, és ez került be az 1856. évi utasításba is.¹⁵

A határleírás megőrzése

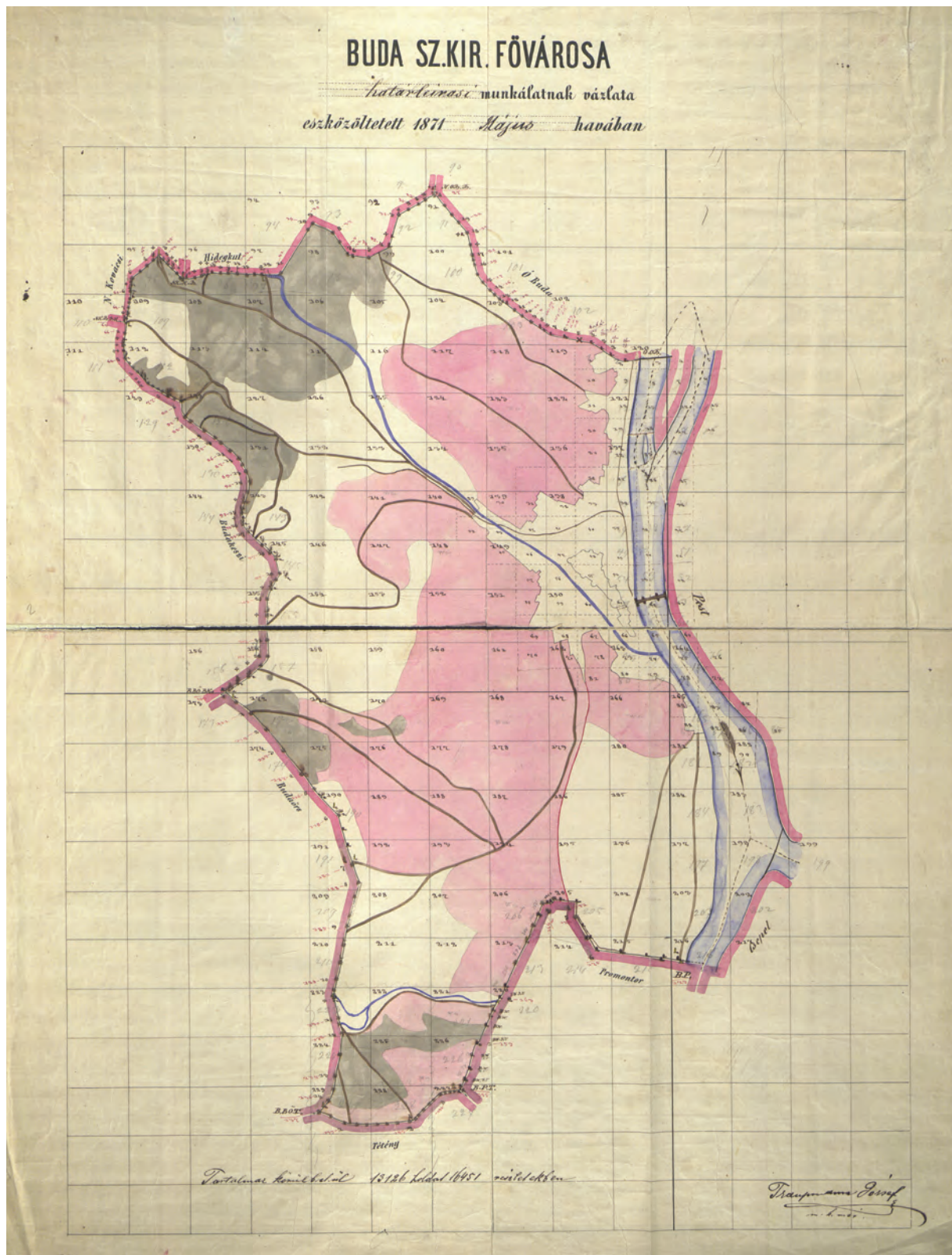
A határleírás mindkét példánya a községekhez szóló „Oktatás” szerint a szolgabírói hivatalba került. A felmérési utasítások (1824, 1856, 1865)

ezzel szemben azt írták elő, hogy az eredeti példányt a vármegyei hivataloknak kellett elküldeni, a másolati példányt pedig az aligazgatón keresztül a pénzügyigazgatósághoz, ahonnan az utóbbit a részletes felméréshez beosztott mérnököknek átadták, majd a felmérés befejeztével a kataszteri munkálatokhoz csatolták. Az 1869. évi utasítás a következőképpen változtatta meg az ügymenetet: „A határleírasi jegyzőkönyvek a pénzügyminisztériumnak terjesztendőek elő, mely azokat a részletes felméréssel megbízott felügyelőségeknek kiadja, s arról gondoskodik, hogy azok a felmérés befejezése után az illető munkálatokhoz csatoltassanak.” A következő, 1904. évi utasításnak megfelelően azonban a felettes felmérési felügyelőnek kellett elküldeni az eredeti dokumentumot, aki ellenőrizte azt, majd a téli munkaszakasban másolatot készítettek róla, és mindkét példányt a kataszteri térképtárban helyezték el. „A részletes felmérés céljaira a határleírásokat a felmérési felügyelőségeknek – megkereséseikre – az illető térképtárak adják ki” – írja az utasítás.¹⁶

14 *Instruction*, 1824. § 177–183., 191. *Instruction*, 1856. § 169–171., 173–176., 178–180. *Instruction*, 1865. § 126., 128–132., 134., 136. *Utasítás*, 1869. 33., 43., 45–49., 52. §. *Utasítás*, 1904. 37., 51–52. §. Török, 2017. 43–44.

15 ÖStA, FHKA NHK, Katasterabt. Akten 367. 4170/1855. *Instruction*, 1824. § 178. *Instruction*, 1856. § 173–174.

16 *Instruction*, 1824. § 182–183., 191. *Instruction*, 1856. § 175. *Instruction*, 1865. § 135–136. *Utasítás*, 1869. 51. §. *Utasítás*, 1904. 55. §. Török, 2017. 44.

■ Traupmann József: Buda határtérképe, 1871 (MNL OL, S 79 - No. 576/9.)

Ennek megfelelően a határleírási jegyzőkönyvek részben a Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltár térképtárában kutathatók, ahova az egykori budapesti kataszteri térképtár és egyes pénzügyigazgatóságok anyaga került.¹⁷ A megyei levéltárakban vagy az illetékes földmérési felügyelőség, vagy az illetékes pénzügyigazgatóság irataiban, vagy a kataszteri gyűjteményben lehet keresni a kataszteri határleírásokat.¹⁸

Buda határleírása, 1871

Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegye településeinek részletes felmérésére az 1880-as évek első felében került sor, így a határleírások is ebben az időben, kb. egy évvel a részletes felmérés előtt készültek. Azonban a fővárosnak a városfejlesztéshez szüksége volt a részletes felmérés adataira, így vagy magánmérnököket alkalmazott, vagy a Pénzügyminisztériummal igyekezett együttműködni. 1870-ben a Fővárosi Közmunkák Tanácsa az utóbbi lehetőséget választotta, ezt követően a főváros anyagi támogatásával a minisztérium megkezdte Buda és Óbuda háromszögelését, szintezését és térképezését. Buda határjárása és határleírása 1871-ben valósult meg, Traupmann József (1835–1902) kataszteri mérnök részvéte-

lével. A Traupmann által rajzolt határtérképnek egy másolati példánya is ismert Kruspér Páltól (Miskolc, 1850 – Szeged, 1918.07.12.), aki 1874 és 1877 között dolgozott a főváros mérnöki hivatalában.¹⁹

A határleírást a jelenleg érvényes helyesírási és központosítási gyakorlat figyelembevételével, a hozzá tartozó térképet pedig képként adom közre. A határleírás formai elemeinek az eredetihez minél jobban közelítő megjelenítése érdekében a kiadó kérésére a szövegközlés fekvő oldalakon olvasható. A sorszámneveket („6-ik”), az idegen (német, latin) szavakat és a tájnyelvi alakokat az eredeti szerint meghagyom.²⁰ A földrajzi nevek helyesírása esetében gyakran nem egyértelmű, hogy a forrásban domborzati névről, illetve településrésznévről, dűlőnévről van-e szó, ami abból adódik, hogy a korabeli nyelvhasználatban a domborzati és a dűlőnevek írásmódjában nem tettek különbséget. Továbbá annak ellenére, hogy Buda város közgyűlése 1847-ben arról határozott, hogy a város területének hegyeit és dűlőit magyar névvel jelöli, a 19. században a korábbi német névalakok is használatban maradtak, sőt nem minden egyes magyar névalak terjedt el, maradt meg (pl. Pozsonyi-hegy, Árpád-órom).²¹

17 Az MNL OL Kataszteri gyűjteményének kialakulásáról l. BAK BORBÁLA ET AL.: *Kataszteri térképek tömeges digitalizálása*. Bp., 2008. 13–16.

18 Pl. MNL Csongrád Megyei Levéltár Hódmezővásárhelyi Levéltára, VI. 182. 10. sz. Földmérési Felügyelőség iratai. MNL Vas Megyei Levéltár, XV. 1.c. VI. sz. Kataszteri Helyszínelési Felügyelőség B. Műszaki iratok. MNL Fejér Megyei Levéltár XV. 4. Fejér vármegyei községek kataszteri és telekkönyvi iratainak levéltári gyűjteménye.

19 HOLLÓ SZILVIA ANDREA: *Az önálló magyar polgári térképezés kezdete és a pesti városi mérnöki hivatal tevékenysége (1867–1873)*. Bp., 2008. 69–98. ZÁVOCZKI ADRIENN: Óbuda belterületének határleírása (1874). *Catastrum*, 1. (2014) 2:32–37. A határleírás jelzete: MNL OL, S 79 - No. 576/9. A határtérkép másolata: *Buda sz. kir. fővárosa határleírásának vázlatja*. [1:28 800] 1" = 400°. Budapest Főváros Levéltára, XV.16.a.201/4c. Kruspérről, aki később a szegedi államépítészeti hivatal főnöke és műszaki tanácsos volt, l. Szeged kis lexikona. *Délmagyarország*, 1. (1910) 181:43. Halálólasok. *Délmagyarország*, 7. (1918) 160:6. Budatétény kivételével a határos települések kataszteri térképei georeferálva elérhetők: <https://mapire.eu>.

20 HERMANN RÓBERT: Gondolatok a XIX. század közepi források kiadási módjáról. *Fons*, 5. (1998) 1:153–155.

21 *A budai hegyek és dűlők elnevezése az 1847. évi június 17-én tartott közgyűlés határozata szerint*. MNL OL, S 79 - No. 576/3. Heti szemle. *Honderű*, (1847.06.22.) 25:499. TOLNAI VILMOS: Buda dűlő- és hegynevei. *Föld és Ember*, 1. (1922) 1:66–67. SEENGER ERVIN: A budahegyvidéki „Dűlőkeresztelő”. *Budapest*, 5. (1967) 3:26–27. SASI ATTILA: Amit a térképek vallanak Buda német dűlőneveiről. *Barátság*, 6. (1999) 1:2368–2370. GÁL ÉVA: Óbudai dűlőnevek. *Budapest*, 15. (1977) 8:40–41. GÁL ÉVA: Óbuda helyrajza a hódoltság végétől a XIX. század közepéig. *Tanulmányok Budapest múltjából*. 21. Bp., 1979. 113–115. RIEDL FERENC: *Szülőföldünk Budaörs; Budaörser Heimatbuch*. Stuttgart, 1952. (Online elérhető: https://www.sulinet.hu/oroksegtar/data/magyarorszag_i_nemzetisegek/nemetek/budaorser_heimatbuch/).

A határjelnek ismertető jegyei	A határjelnek helyzetése, a művelési ág és a birtokos megnevezése		A határvonalnak adatai			Lépések száma, a következő határjelhez
	fordulási szöge	égtája	vonaliránya	művelési ág, dűlő és birtokos neve, s egyéb jelzések		
	Buda sz. k. fővárosa					
	határos északról Hidegkút ²² községgel, északkeletről Óbuda várossal, keletről Pest sz. k. fővárossal és Csepel községgel, délről és délnyugatról Promontor ²³ községgel, délről Tétény községgel, nyugatról Budaörs és Budakeszi községekkel, északnyugatról pedig Nagykovácsi községgel.					
	Buda sz. k. városa határleírása a Duna-ág középeától számítva a Duna folyam jobb partján veszi kezdetét, Óbuda városával					
	az óbudai koronabirtok, másrészt Buda sz. k. városa határa között, a Duna-parton, a Gerzson Spitzer-féle festőgyára ²⁴ délkeleti oldalától 1°2'9" párhuzamos hosszabbított vonalban	-	nyugatnak	egyenes vonalban	a Gerzson Spitzer-féle festőgyára délkeleti részétől 1°2'9" távolra, Buda sz. k. városa a Dunához vezető útját balra hagyva, a neustift ²⁵ külváros északi része mentében	180
az 1-ső számmal jelzett faragott kőhöz S. 9. Ofen	Az óbudai főút ²⁶ mellett, Gerzson Spitzer-féle festőgyár délnyugati sarka mellett 1°2'9" távolra, az úton találtatott	dtto ²⁷	dtto	dtto	a főút-at részút keresztül metszve, továbbá Stuhn András 292-ik sz. belsősége udvara északi sarkán áthaladva, egy vízárók hosszában	350
a 2-ik számú faragott kőhöz S. 9. Ofen	A királydombi Határ út ²⁸ déli részén, egy háromszögmeretű pózna közelében, a Buda sz. k. városhoz tartozó vízárók északi részén	hegyes beszögeléssel	észak-nyugatnak	dtto	az országutat ²⁹ és a Kunwald újlaki részvényársulat téglagyára ³⁰ északi csücskét részút keresztül metszve, úgyszintre a mátyáshegyi utat ³¹ is	220

22 Pesthidegkút

23 Budafok

24 Spitzer Gerzson (†1868) kékfestőműhelyéről I. KIRCHHOFF ANITA: Régészeti kutatások a katonavárosi amphitheatrum keleti előterében, a Spitzer Gerzson által alapított kékfestőgyár területén I.; Archaeological investigations in the eastern foreground of the Military down amphitheatre, in the area of the blue-dying factory founded by GERZSON SPITZER I. *Aquincum*, (2005) 11-24.

25 Újlak

26 Ma Lajos utca

27 Dettő, hasonlóképpen, úgyszintén

28 Ma kb. a Nagyszombat utca

29 Ma Bécsi út

30 Kunwald Jakab téglavetőjét és gyárát megvette az 1869-ben alakult Újlaki Téglá és Mészégető Rt.

31 Nem azonos a mai Mátyáshegyi úttal, kb. a mai Doberdói út vonalában húzódtott.

A határjelnek ismertető jegyei	helyheztesztése, a művelési ág és a birtokos megnevezése	A határvonalnak adatai				Lépések száma, a következő határjelhez
		fordulási szög	égtája	vonaliránya	művelési ág, dűlő és birtokos neve, s egyéb jelzések	
a 3-ik számú faragott kőhöz 1847 B. sz. k. főv.	A mátyáshegyi út északi részén, az óbudai gyepmester belsősége déli oldalán található	tompa kiszögéléssel	észak-nyugat-nak	egyenes vonalban	balról a mátyáshegyi út északi részén, jobbról az óbudai szőlőtertek mellett húzódvá	210
a 4-ik számú faragott kőhöz 1847 B. sz. k. főv.	A fennebbi út északi részén, Karl József óbudai birtokos szőlőterte áttellenében és a budai Újlaki temető közelében	tompa beszögéléssel	dtto	dtto	jobbról az einsidli dűlő ³² óbudai birtokosai, balról a budai Újlaki temető mellett, a Kalvária kápolná ³³ átmetszve, hegynék felfelé	260
a 5-ös számmal jelzett kőhid dényugati sarkához	A Kunwald részvénytársulat kőbányája északkeleti részén, a Kalvária út nyugati oldalán, Eckersommer József szőlőterte délkeleti sarkában	hegyes kiszögéléssel	nyugat-nak	a vízárak mentében	Jobbról az einsidli szőlődűlő birtokosai, balról az említett kőhánya mellett, tovább a mátyáshegyi szőlőknél, az árkot Óbudánál hagyva	260
a 6-os számú sziklakőhöz 1863 B. sz. k. O.B.	Krominger Ferenc szőlőterte északnyugati szögletén, egy szőlőt keleti oldalán, az Óbudához tartozó árok déli oldalán	tompa beszögéléssel	dtto	az út mentében	jobbról az einsidli dűlő birtokosai, balról a mátyáshegyi szőlők mellett, az út északi részén, mely Buda sz. k. városa határa mellett maradva	200
a 7-es számú faragott kőhöz 70B 1863 B	Ligel Károly szőlőterte délkeleti sarkában, egy keresztút mellett, a Buda sz. k. városa határánál maradó határút északi oldalán	tompa beszögéléssel	nyugat-nak	az út mentében	Óbudai einsidli dűlő szőlők mellett jobbról, balról pedig mátyáshegyi szőlők mentében, az utat Buda sz. k. városa határánál hagyva, annak északi oldalán	367 egy + jelzett kőhöz, innen a déli út északi részén 33 400
a 8-ik számú faragott kőhöz 80B 1863 B.	Ez a határtól 5 öltre, az út déli oldalán van, a mátyáshegyi szőlők és legelő összetűközésénél, egy hegylejtőn	tompa beszögéléssel	észak-nyugat-nak	görcsületekben	Előbb az út mellett fekvő legelő, 50 lépéssel, azután pedig ismét az út északi oldalán, azt Buda sz. k. városa határánál hagyva, hegynék felfelé a mátyáshegyi legelő alatt	280
a 9 számmal jelzett kőhalomhoz 9	Mátyáshegyi dűlő Morelli-féle szőlőterte és a Rotheinsiedl dűlő ³⁴ Kusz Sebastian szőlőterte között, az út északi oldalán	dtto	dtto	dtto	Jobbról a Rotheinsiedl dűlő birtokosai és az út északi oldalán azt Buda sz. k. határánál hagyva, balról a Mátyáshegyi dűlő hosszában, felfelé	260
a 10-ik számú kőhalomhoz 10	Mátyáshegyi dűlő Kneisel Sebastian szőlőterte északnyugati sarka áttellenében, az út északi oldalán	tompa kiszögéléssel	dtto	dtto	Jobbról a Rotheinsiedl dűlő és a déli út északi oldalán, az egyesülési pont után ismét a főtűt északi részén, azt Buda sz. k. városa határánál hagyva, balról a Mátyáshegy-dűlő alatt, hegynék felfelé	130 után az északi oldalát elhagyva egyenes vonalban 50 lépéssel 180
a 11-ik számú régi határalomhoz 11	Köller János szőlőterte déli oldalának áttellenében, egy árok déli oldalán, a Mátyáshegyi dűlő Lenhard Weber szőlőterte északi részén	tompa beszögéléssel	észak-nyugat-nak	egyenes vonalban	Köller János rotheinsiedli szőlőterte déli sarkát, tovább Lenhard Weber szőlőterjét és háza északi sarkát egyenes vonalban átmetszve, hegynék felfelé	215

32 A korabeli helynévjegyzékben az óbudai Einsiedlerhut a Remetehegy-dűlő aldtűlje. MNL OL, S 79 - No. 602/7.

33 Szent Vér kápolna

34 A korabeli helynévjegyzékben az óbudai Rotheinsiedlerhut a Remetehegy-dűlő aldtűlje. MNL OL, S 79 - No. 602/7.

A határjelnek ismertető jegyei	helyeztetése, a művelési ág és a birtokos megnevezése	A határvonalnak adatai				Lépések száma, a következő határjelhez
		fordulási szöge	égtája	vonalliránya	művelési ág, dűlő és birtokos neve, s egyéb jelzések	
a 12-ik számú faragott kőhöz 12	Lenhárd Weber szőlőkertje nyugati oldalán 2 öltre keletnek, egy mezei út mellett	-	dtto	dtto	Lenhárd Weber szőlőkertjét a neuhuti dűlőben ³⁵ nyugatnak hagyva, egy mezei utat átmettszve, jobbról és balról legelő közt, felfelé	180 [lépéss]el egy jel nélküli kőhalmon át 230
a 13-ik számú kőhalomhoz 14	A Hohlweghegy északi lejtőjén, a két város legelője közt	tompa kiszögéléssel	dtto	dtto	Hohlweghegy dűlő lejtőjén jobbról és balról legelő közt; Lenhárd Weber szőlőkertje délnyugati sarkát a neuhuti dűlőben átmettszve, először hegynek fel, aztán lefelé	125 [lépéss]el egy jel nélküli kőhalmon át 260
a 14-ik számú határhalomhoz 16	A Hohlweghegy északi lejtőjén legelő között; Piringer György és Lenhárd Weber szőlőkertje közelében	tompa beszőgeléssel	dtto	dtto	Jobbról Piringer György szőlőkertje, tovább szántóföld mellett a neuhuti dűlőben, balról a városi legelőt hagyva, hegynek felfelé	260
a 15-ik számú határhalomhoz 17	Buda sz. k. városa legelőjén, Óbuda neuhuti szántók nyugati oldalán, egy mezei út keleti oldala áttellenében	tompa kiszögéléssel	dtto	dtto	Jobbról a neuhuti szántók, aztán a két város legelője között, a schönthali dűlőben ³⁶ , balról egy mezei utat hagyva a Kapucinus-dűlő ³⁷ mellett, Virág József szántója déli sarkát átmettszve, hegynek felfelé	275 [lépéss]el egy jel nélküli határhalmon át 525
a 16-ik számú határhalomhoz 19	Schönthaler dűlőben, legelő között és a Kapucinus-dűlő szántói oldalán, egy mezei út északi oldala áttellenében	tompa beszőgeléssel	észak-nyugatnak	egyenes vonalban	Jobbról a Kapucinus-dűlő Virág István szántója délnyugati sarkát és egy mezei utat átmettszve, balról a schönthali legelő mellett, hegynek felfelé	100 [lépéss]el egy jel nélküli kőhalmon át 250
a 17-ik számú határhalomhoz 21	Schönthali dűlőben, a városi legelő között, egy mezei út déli oldala áttellenében	dtto	dtto	dtto	Jobbról az óbudai Langerberg dűlő ³⁸ , balról Buda sz. k. városa schönthali dűlők legelője között, hegynek felfelé	250 [lépéss]el egy kereszttel jelzett kővön át 500
a 18-ik számú határhalomhoz, melytől délre egy + jelzett faragott kő áll 23	dtto	derék-kiszögéléssel	nyugatnak	dtto	dtto Rab Márton szántója déli oldalát átmettszve, úgyszintén ³⁹ egy mezei utat	250
a 19-ik számú kőhalomhoz 24	Sturmberg hegy ⁴⁰ oldalán, mezei út északi szélé mellett, Rab Márton szántóföldje északkeleti sarka áttellenében	-	dtto	dtto	A sturmbergi és schönthali szántók között, hegynek felfelé, aztán legelő közt, Henkl-féle szántó északi csücskét átmettszve, ismét legelő között	230 [lépéss]el egy jel nélküli halomhoz 265 [lépéss]el dtto 725

35 A korabeli helynévjegyzékben az óbudai Neuhut a Remetehegy-dűlő aldtűlője. MNL OL, S 79 - No. 602/7.

36 Szépvölgy

37 A korabeli helynévjegyzékben az óbudai Kapuczinerhut a Remetehegy-dűlő aldtűlője. MNL OL, S 79 - No. 602/7.

38 A korabeli helynévjegyzékben az óbudai Lagerberghut a Táborhegy-dűlő aldtűlője. MNL OL, S 79 - No. 602/7.

39 Szintén

40 Vihar-hegy; ugyanakkor a korabeli helynévjegyzékben az óbudai Sturmberg a Viharhegy-dűlő aldtűlője. MNL OL, S 79 - No. 602/7.

A határjelnek ismertető jegyei		A határvonalnak adatai				Lépések száma, a következő határjelhez
helyheztetése, a művelési ág és a birtokos megnevezése		fordulási szöge	égtája	vonaliránya	művelési ág, dűlő és birtokos neve, s egyéb jelzések	
a H. OB. B. be-tükkkel jelzett hármashalomhoz 27	A Sturmberg (Dreihotterberg ⁴¹ , Kecskehegy ⁴²) csúcán egy keresztel jelzett faragott kőtől délnek állnak, a Kecske-hegyi háromszögmérési gúla közelében					
Ezen három halom közepében képződik a hármashatárpont Buda, Óbuda és Hidegkút között. Buda, május 3-án 1871.						
Hidegkút községe						
-	-	derék kiszöge-léssel	délnyugatnak	egyenes vonalban	Jobbról a Gemeindethal erdő mellett, balról schönthali legelő, hosszában hegyről lefelé	420 [lépéss]el egy +-tel jelzett kőhalmon át 630
az 1-ső számú határhalomhoz 29	A Gemeindethal és a schönthali dűlő között, egy szirttömeg keleti oldalán	tompa besző-geléssel	dtto	dtto	Jobbról erdő, balról legelő, Gemeindethal és Schönthali dűlők mentében, a sziklás hegyről lefelé, egy gyalogutat átmentszve	300
a 2-ik számú határhalomhoz 30	A Gemeindethal és schönthali dűlők között, erdőben, egy gyalogút déli oldala átellenében, egy Buda sz. k. városához tartozó kőfejtő nyugati oldalán	dtto	dtto	dtto	Jobbról Gemeindethal, balról Schönthali dűlők legelői között, hegynek felfelé	185
a 3-ik számú határhalomhoz 31	A neustifti hegy ⁴³ szirtes magaslátán, legelő között, egy háromszögmérési pontnál	derék kiszöge-léssel	délnek	egyenes vonalban	Jobbról a gemeindethali legelő, balról a schönthali legelő, és később szántókat és mezei utakat átmentszve, hegyről lefelé	600 [lépéss]el egy + jelzett mezsgyéközhöz, innen tovább 650
a 4-ik számú faragott határhalomhoz 32	Az Aspenludl és a Gemeindethal dűlők szántói nyugati részén, egy mezei út nyugati oldalán	tompa besző-geléssel	délnyugatnak	dtto	Az említett két dűlő között alerdőben ⁴⁴ , hegyről lefelé	300
az 5-ös számú határhalomhoz 33	Az Aspenludl és Gemeindethal dűlők között, egy mezei út keleti oldalán, a Buda sz. k. városa szálás tölgy erdeje	dtto	nyugatnak	dtto	Jobbról a Szandberg ⁴⁵ , balról az Aspenludl dűlők között, egy mezei utat átmentszve, a szálás tölgyerdő északi oldalán, hegynek felfelé	250

41 Hármashatár-hegy, ugyanakkor pestihidegkúti dűlő neve is.

42 Az 1847. évi elnevezések során az Árpádorom nevet kapta, de ez a névalak nem honosodott meg. A korabeli helynévjegyzékben az óbudai Gaisberg a Viharhegy-dűlő aldűlője. MNL OL, S 79 - No. 602/7.

43 Újlaki-hegy

44 Az alerdő a tulajdonképpeni sarjerdő. L. A sarjerdő. *Erdészeti Lapok*, 4. (1865) 2:34.

45 Homok-hegy

A határjelnek ismertető jegyei	A határvonalnak adatai				Lépések száma, a következő határjelhez	
	helyhezértése, a művelési ág és a birtokok megnevezése	fordulási szöge	égtája	vonaliránya		művelési ág, dűlő és birtokos neve, s egyéb jelzések
a 6-ik számú határhalmhoz 34	Az Aspenludi és Szandberg dűlők között, a szalás erdő melletti tisztás pázsiton	-	dtto	dtto	Jobbról a Szandberg, balról az Aspenludi dűlők között, a szalás tölgyerdő északi oldalán, hegyről lefelé	125
a 7-es számú határhalmhoz 35	Az Aspenludi és Szandberg dűlők délnyugati sarkában, 5 lépést az erdőszéltől, egy tisztás pázsiton	derék beszögeléssel	észak-nyugatnak	dtto	Jobbról a szandbergi legelő, aztán a thiergarti ⁴⁶ szántók mellett, balról a thiergarti szalás tölgyerdő keleti oldalán	420 [lépés]el egy jel nélküli határhalmon át 830
a 8-ik számú határhalmhoz 37	A Thiergarten erdő északkeleti sarkán, a Thiergarten szántók nyugati oldalán, Schibel Mihály szántóföldje délnyugati sarka áttelencében	tompa kiszögeléssel	nyugatnak	egyenes vonalban	A Thiergarten szántókat jobbra, a Thiergarten erdőt balra hagyva	317
a 9-ik számú határhalmhoz 38	A Thiergarten erdő északi sarkán, Eschenbach Márton szántóföldje délnyugati sarkán, a Thiergarten dűlőben	dtto	dtto	dtto	dtto	28
a 10-ik számú határhalmhoz 39	A Thiergarten erdő északi oldalán, Hubér Antal szántóföldje délkeleti sarkában, a Thiergarten dűlőben	derék kiszögeléssel	délnyugatnak	kis hajlással	dtto	535 [lépés]el egy erdei úton át 1100
a 11-ik számú határhalmhoz 41	Az Ördög-árok keleti oldalán, egy hármastölgyfa mellett, a Thiergarten dűlőben	derék beszögeléssel	nyugatnak	az Ördög-árok folyását egyenes vonalban átmetszve	a Khütlethal ⁴⁷ földeteket balra hagyva, a hidegkúti utat átmetszve	200
a 12-ik számú határhalmtól 1,20-re kifelé	A hidegkúti út nyugati oldalán, a Hafnerberg ⁴⁸ erdő dűlő északkeleti sarkán, egy kereszttel jelzett tilalomfa és egy Mária-kép között	tompa kiszögeléssel	dtto	egyenes	a hidegkúti és budai erdők között	80 [lépés]el egy jel nélküli halmom át 360
a 13-ik számú határhalmhoz 43	az említett erdők között	-	nyugatnak	egyenes irány	jobbra a hidegkúti, balra a budai erdők között húzódva, hegynek telfelé	400

46 Vadaskert

47 Hűvösvölgy

48 Fazekas-hegy. POGÁNY IRENE: Deutsche und ungarische Bergnamen in Ofen nach den Türkenkriegen. *Acta Linguistica Academiae Scientiarum Hungaricae*, 20. (1970) 1–2:145., 154. 1847-ben Leopoldfeld, Teufelsgraben, Huthweide, Schwarzköpf és Hafnerberg a Nyék nevet kapta. MNL OL, S 79 - No. 576/3.

A határjelnek ismertető jegyei	A határvonalnak adatai				Lépések száma, a következő határjelhez
	helyhezvetése, a művelési ág és a birtokos megnevezése	fordulási szövege	égtája	vonalliránya	
a 14-ik számú kőhalomhoz 44	a hafenbergi kőfejtő északi oldalán, egy háromszögméretű pózna mellett	-	dtto	dtto	200 [lépéssel] egy kereszttel jelzett tölgyfához, mely a határdombon található 260 [lépéssel] egy kereszttel jelzett határhalmon át 510
a 15-ik számú faragott kőhöz 47	egy a hidegkúti határon lévő tilalomfá közepében, az erdei út nyugati oldalán	tompa kiszögéléssel	délnyugatnak	dtto	35 [lépéssel] tölgyfa + 155 határhalm + egy fán 355 határhalm + 630 tölgyfa kereszttel a két erdő között 650
a NK. B. és H. betűkkel jelzett hármashalomhoz 50	A hármashatárhegy Fekete főnek ⁴⁹ nevezett dombon, hol az NK. és B. betűk a határdombi cöveken, a H. betű pedig egy tilalomfán található				
Ezen hármashatárpont közepén jön össze a budai, hidegkúti és a nagykovácsi határ, hol is a hidegkúti végződik és a nagykovácsi kezdődik. Buda, május 4-én 1871					
(Hidegkút község aláírása) Moser Peter Ballasch Johann					
Nagykovácsi					
-	-	tompa kiszögéléssel	északnyugatnak	egyenes vonal	150 Swarzenkopf és Hohlweg dűlők között, a kereszttel jelölt és bevágott három tölgyfa mellett haladva
az 1-ső számú határhalomhoz 51	a Nagykovácsi út északi oldala felett, öt tölgyfa között található	dtto	dtto	egyenes vonalban	150 [lépéssel] egy határhalmon át + fán 250 [lépéssel] egy határhalmán át + fán 550
a 2-ik számú határhalomhoz 54	a Nagykovácsi út északi oldala mellett, a Hohlweg tisztás délkeleti részén	-	dtto	dtto	140 Jobbról a Hohlweg dűlőt, balról a Nagykovácsi utat hagyva

A határjelnek		A határvonalnak				Lépések száma, a következő határjelhez
ismertető jegyei	helyheztetése, a művelési ág és a birtokos megnevezése	adatai			fordulási szöveg	mívelési ág, dűlő és birtokos neve, s egyéb jelzések
		égtája	vonaliránya	vonaltípus		
a 3-as számú határhalmhoz, melyben egy tilalomfá van állítva 55	a Hohlweg erdő mellett, a Nagykovácsi út délkeleti oldala áttellenében	délnyugatnak	egyenes vonalban	derék kiszögelléssel	az utat egyenes vonalban átmetszve, 160 lépés után egy erdei út nyugati oldalán lévő határhalmhoz, melyben egy tölgyfa + jegyzetett	160 [lépés]el egy határhalmhoz + fán 300
a 4-ik számú határhalmhoz 57	a Sonnenwirtsiesen ⁵⁰ erdődűlő déli oldalán, és az erdei út nyugati szélén található	dtto	dtto	dtto	a Swarzekopf és a Sonnenwirt dűlők között húzódnak	130 [lépés]el egy jel nélküli határhalmot az út jobb oldalán hagyva 270
az 5-ik számú határhalmhoz 59	a két dűlő között, az erdei út keleti oldalán	dtto, aztán délnak	dtto	dtto	a két erdődűlő között húzódnak	130 [lépés]el egy határhalmot + tölgyfán elhagyva 260
a 6-ik számú határhalmhoz egy kettős tölgyfán 61	a két dűlő között, az út nyugati oldalán	délnak	egyenes vonalban	dtto	a Sonnenwirtsiesen dűlő szántói mellett, balra ugyanazon dűlő szántóit és egy utat hagyva	180 [lépés]el egy jel nélküli határhalmot át 480
a 7-ik számú határhalmhoz 64	a két dűlő között, egy mezei út keleti oldalán, Semmel Mátyás szántóföldje mellett	dtto	dtto a + jelzett két hársfáig	dtto	Semmel Mátyás szántóföldjét jobbra hagyva, balra pedig a budai szántók hosszában, a Sonnenwirts-árk ⁵¹ és egy utat átmetszve	210
az NK. B és BK. betűkkel jelzett hármashalmhoz, B betű bodzafára van írva 65	az NK. és B. halom a Sonnenwirts-árk nyugati oldala felett és a nagykovácsi út északi oldalán, a BK. halom pedig az említett árkok és út déli oldala mellett található, közel egy budai tilalomfá mellett					
Ezen hármashatárpont között jön össze a budai, budakeszi és a nagykovácsi határ, hol is a nagykovácsi végződik és a budakeszi kezdődik, kiindulási pont a tilalomfá és a BK. határhalm közti. Buda, május 5-én 1871. (Nagykovácsi község aláírása)						
Budakeszi						
		délnak	egyenes vonalban	dtto	a Sonnenwirts szántóföldeket balra hagyva, jobbra pedig az erdei út maradványára, annak keleti oldala felett húzódnak	240
Antres Ferngner Richter Matthias Straub						

50 1847-ben a budai dűlő a Petneházyrét nevet kapta.

51 Kis-Ördög-árkok

A határjelnek ismertető jegyei		A határvonalnak adatai				Lépések száma, a következő határjelhez
		helyhezterítése, a művelési ág és a birtokos megnevezése	fordulási szövege	égtája	vonallirány	
az 1-ső számú határhalomhoz 66	az említett út keleti oldala felett, a Páni Mihály által árendált szántóföld nyugati oldalán	dtto	dtto	hajlásokban	A Sonnenwirts szántóföldet balra hagyva, jobbra pedig az erdei utat hagyva, annak keleti oldala felett, a benőtt partron húzódva	105 [lépés]el faragott kő + 130 [lépés]el határhalom + fán 110 [lépés]el két faragott kő ++ 90 [lépés]el 435
a 2-ik számú határhalomhoz, fára írva 68	a Sonnenwirts szántódűlő nyugati sarkában, a Budakeszi vezető közlekedési út keleti oldala mellett	dtto	dél-keletnek	egyenes vonalban	jobbra a budakeszi kanális ⁵² erdőt hagyva, balra pedig a Sonnenwirts szántók mellett húzódva	147 [lépés]el egy jel nélküli 135 dtto 130 el 412
a 3-ik számú határhalomhoz 71	A Sonnenwirts szántódűlő délnyugati sarkában, a Plechner alerdő északnyugati sarkában, a kamarális erdő mellett	-	délkeletnek	egyenes vonalban	jobbra a kamarális erdőt hagyva, balra a Plechner alerdőt, továbbá a Reich-féle szántót, hegynék felé	140 [lépés]el határhalom + fán 130 [lépés]el dtto 125 [lépés]el 395
a 4-ik számú határhalomhoz 74	a Reich-féle szántó és a budakeszi kamarális erdő között, a Sipsaer városi erdő ⁵³ északnyugati sarkához közel, hol is egy + jelezett faragott kő található	-	dtto	dtto	jobbra a kamarális erdőt, balra a Buda városi Sipsaer erdőt hagyva, az erdei utat majd jobbra, majd balra hagyva	120 [lépés]el jel nélküli halomhoz 130 [lépés]el dtto 130 [lépés]el 380
az 5-ik számú határhalomhoz, tölgyfára írva 77	az említett két erdő között, az erdei út keleti oldala mellett	-	dtto	dtto	dtto az erdei utat majd jobbra, majd balra hagyva, utóbb azt egészen elhagyva és átlépve	130 [lépés]el határhalom három tölgyfa között 120 [lépés]el jel nélküli halom 90 [lépés]el 340
a 6-ik számú halomhoz, fára írva 80	dtto	dtto	dtto	dtto	a Sipsaer és a budakeszi kamarális erdő között haladva, egy közlekedési utat Budakeszi ⁵⁴ átmetszve	160
a 7-ik számú határhalomhoz 81	a Johannisbergi ⁵⁵ és a kamarális erdő között, az út déli oldala felett, közel egy tialalomfához	tompa kiszögéléssel	dtto	dtto	a Johannisbergi és a kamarális erdő között húzódva, három gyalogutat átmetszve	150

52 Budakeszi-árok

53 Buda 1878. évi kataszteri térképén Zipsaer Wald, mely 1847-ben Johannesberggel együtt a Pozsonyhegy nevet kapta, amelyet ma János-hegynék neveznek.

54 Budakeszi út

55 János-hegy

A határjelnek ismertető jegyei	A határvonalnak adatai				Lépések száma, a következő határjelhez
	helyhezértése, a művelési ág és a birtokos megnevezése	fordulási szöge	égtája	vonalliránya	
a 8-ik számú határhalmhoz 82	dtto	dtto	dtto	dtto	290
a 9-ik számú határhalmhoz 83	a johannisbergi dűlőben, a városi és a kamarális erdő között, egy út nyugati oldalán	tompa beszögeléssel	délkeletnek	egyenes vonalban	a két erdő között az utat majd jobbra, majd balra hagyva, felfelé
a 10-ik számú határhalmhoz 84	dtto az út keleti oldalán	dtto	dtto	dtto	250 [lépés]el egy jel nélküli halmon át, a Johannisberg nagy tisztása északnyugati sarkán 550
a 11-ik számú határhalmhoz 86	dtto az út nyugati oldalán	dtto	dtto	dtto	240
a 12-ik számú határhalmhoz 87	dtto az út keleti oldalán	tompa kiszögeléssel	dtto	dtto	112 [lépés]el egy jel nélküli halmon át 272
a 13-ik számú határhalmhoz 89	dtto két erdei út összejövelele keleti oldalán	tompa beszögeléssel	dtto	dtto	170
a 14-ik számú határhalmhoz 90	dtto az út nyugati oldalán	dtto	délnyugatnak	dtto	230 [lépés]el jel nélküli halmon át 250 [lépés]el kereszttel jelzett halmon át tölgyfán 200 [lépés]el 680
a 15-ik számú határhalmhoz, száraz tölgyfára írva 93	a Dreibrunnenberg és Auwinkel erdő között, az erdei út déli oldala mellett	tompa kiszögeléssel	délkeletnek	dtto	296
a 16-ik számú határhalmhoz, tölgyfára írva 94	az említett földiek mellett és az Auwinkel tetőn, egy erdei út keleti oldalán	tompa kiszögeléssel	délkeletnek	egyenes vonalban	balra az auwinkli magánbirtokokat hagyva, jobbra a kamarális Auwinkel tetőtől húzódba, lefelé

A határjelnek		A határvonalnak adatai				Lépések száma, a következő határjelhez
ismertető jegyei	helyhezterítése, a művelési ág és a birtokos megnevezése	fordulási szövege	égtája	vonaliránya	művelési ág, dűlő és birtokos neve, s egyéb jelzések	
a 17-ik számú határhalmomhoz, tölgyfára írva 95	dtto	dtto	dtto	dtto	a magánbirtokok és az említett kamarális erdő mellett húzódva, az auwinkli utat átmettszve	250 [lépés]el egy Mária-képpel fán jelzett halmon át 500
a 18-ik számú határhalmomhoz, tölgyfára írva 97	dtto	-	dtto	dtto	dtto	300 [lépés]el egy két tölgyfával jelzett halmon át 180 [lépés]el 480
a 19-ik számú határhalmomhoz 99	a Svabenberg ⁵⁸ kamarális erdő északkeleti sarka mellett, egy Mária-kép közelében, fán látható, és egy tilalomfa mellett	tompa beszögeléssel	délnyugatnak	dtto	a Svabenberg budakeszi kamarális erdő jobbra, a svabenbergi budai szántókat balra hagyva, később azokat átmettszve	170 [lépés]el egy jel nélküli határhalmom át 170 [lépés]el dtto + fán 560
a 20-ik számú határhalmomhoz 102	Svabenberg dűlő Johan Mesner szántóföldje északnyugati sarkában, a kamarális erdő mellett	tompa kiszögeléssel	délnek	dtto	dtto	350 [lépés]el egy határhalmomhoz + fán 320 [lépés]el 670
a 21-ik számú határhalmomhoz 104	Svabenberg dűlő Geiger József szántóföldje délnyugati sarkában, egy mezei út keleti oldalán	tompa beszögeléssel	dtto	dtto	dtto	320
a 22-ik számú határhalmomhoz 105	a Svabenberg dűlő Johan Vetter és Johan Estele szántómezgyéjén, egy mezei út keleti oldalán	tompa beszögeléssel	délnyugatnak	egyenes vonalban	a Svabenberg dűlő balról szántók, jobbról a kamarális erdő mellett, később a Dreihotter ⁵⁹ dűlő erdő és szántói között, azokat és az utat többször átszelve, lefelé	250 [lépés]el egy kőhalmon át 300 [lépés]el dtto + fán 300 [lépés]el dtto + fán 300 [lépés]el 1150
a B. BK. és BÖ. betűkkel jelzett háromhalmomhoz 109	a Dreihotter dűlő Anna Füll szántója délnyugati sarka mellett, északi oldala felett					

58 Széchenyi-hegy, 1847-ben Istenhegy.
59 Csillebérc. MNL OL, S 79 - No. 576/3.

A határjelnek ismertető jegyei		A határvonalnak adatai				Lépések száma, a következő határ-jelhez
helyheztetése, a művelési ág és a birtokos megnevezése		fordulási szöge	égtája	vonaliránya	művelési ág, dűlő és birtokos neve, s egyéb jelzések	
Ezen háromhalom között képződik a budai, budakeszi és budaörsi hármaspont, ahol is Budakeszi végződik és Budaörs kezdődik. Buda, május 6-án 1871.						
Budaörs						
		derék kiszöge- léssel	délnyugatnak	egyenes vonalban	az említett hármashalomtól a Lederergraben ⁶⁰ mellett	300 [lépéss]el egy jel nélküli halmon át, tovább két mezsgyékó mellett
az 1-ső számú határhalomhoz 111	a kamarális Dreihotterberg erdődűlőben, a Lederergraben út déli oldala mellett	tompa kiszö- geléssel	dtto	dtto	a Kukukberg ⁶¹ erdő között, hegynek felfelé	400
a 2-ik számú határhalomhoz 112	a Kukukberg és a Hohfrankenberg ⁶² erdő között a hegytetőn	tompa beszö- geléssel	délkeletnek	egyenes vonalban	az említett két erdő között, hegyről lefelé	600
a 3-ik számú határhalomhoz 113	dtto	dtto	dtto	dtto	jobbról a frankenbergi szőlőket, balról a kukukbergi erdőt, hegyről lefelé	600
a 4-ik számú határhalomhoz 114	a kukukbergi erdő és a frankenbergi szőlők mellett, egy mezei út nyugati oldalán	dtto	dtto	dtto	jobbról a Kleinfeistersteinberg ⁶³ bokrosa és szőlőt, balról a Spaniolwiese ⁶⁴ szőlőket hagyva, lefelé	450
az 5-ik számú határhalomhoz 116	a Kleinfeisterstein és Spaniolwiese dűlők Josef Müller szőlőkertje és egy mezei út nyugati oldalán	tompa kiszö- geléssel	dtto	dtto	dtto az utat majd jobbra, majd balra hagyva, egy mezei utat átmetszve, egy tilalmiát balra hagyva, lefelé	120 [lépéss]el egy körtetfához 900
a 6-ik számú határhalomhoz, körtetfára írva 118	a Spaniolwiese dűlőben, Frank György és Frank András szőlőkertje között, egy mezei út keleti oldalán	-	dtto	dtto	a Spaniolwiese szőlők között, az utat majd jobbra, majd balra hagyva, a Fleischhacker országotat ⁶⁵ átmetszve	290 [lépéss]el egy faragott kőhöz 240 [lépéss]el dtto 320 [lépéss]el 850

60 Irhás-árok

61 Sillebérc. MNL OL, S 79 - No. 576/3.

62 Budaörsi-hegy

63 Tűzkő-hegy

64 Spanyolrét

65 Budaörsi út

A határjelnek		A határvonalnak adatai				Lépések száma, a következő határjelhez
ismertető jegyei	helyheztetése, a művelési ág és a birtokos megnevezése	fordulási szöge	égtája	vonaliránya	művelési ág, dűlő és birtokos neve, s egyéb jelzések	
a 7-ik számú határhalmhoz 121	a Tabáni Hutweid ⁶⁶ dűlő és a budaörsi tengeridűlő ⁶⁷ között, egy mezei út nyugati oldalán, az országtúli délnak található	tompa kiszögélssel	ditto	ditto	a tabáni és a budaörsi tengeridűlők mentében, az utat keresztülmetszve	330
a 8-ik számú határhalmhoz 122	a budaörsi tengeridűlő és a tabáni szőlődűlő között, a mezei út nyugati oldalán és a határárok ugyanaz oldalán	tompa beszőgeléssel	délnak	egyenes vonalban	a két dűlő és a határárok nyugati szélén húzódva	270 [lépés]el egy jel nélküli halmhoz 300 ditto 250 [lépés]el 820
a 9-ik számú határhalmhoz 125	ditto	-	ditto	ditto	a határárkot elhagyva, egy mezei utat átmeteszve, tovább egy gyalogutat, aztán a Herrschaftsacker szántói mellett, két háromszögmeretű póznán át, az utat majd jobbra, majd balra hagyva	250 [lépés]el háromszögmeretű póznához 250 ditto 300 [lépés]el 800
a 10-ik számú határhalmhoz 128	a tabáni dűlő Johan Hauser szántója délnyugati sarkában, egy mezei út keleti oldalán	tompa kiszögélssel	ditto	ditto	a tabáni és a Herrschaftsacker szántók között, tovább a Kammerwiesen ⁶⁸ dűlő mellett, az utat átmeteszve, a Brunnenwiesen hídát ⁶⁹ Budaörsénél hagyva	300 [lépés]el egy jel nélküli halmhoz, tilalomfia mellett 50 [lépés]el a híd keleti oldalához 50 [lépés]el a hídtól egy + jelzett fához 750
a 11-ik számú határhalmhoz 130	a Kammerwiesen és a tabáni dűlők között, az út nyugati oldalán	tompa beszőgeléssel	ditto	ditto	a Kammerwiesen szántódűlő között, a Kammerwald híd ⁷⁰ nyugati oldalához, innen az utat átmeteszve	220 [lépés]el a híd nyugati oldalához 460 [lépés]el 680
a 12-ik számú határhalmhoz, két fa közelében 132	a Kammerwiesen és a Kammerwald dűlők között, egy út keleti oldalán	tompa beszőgeléssel	délnak	egyenes vonalban	az említett két dűlő között húzódva, felfelé, az utat majd jobbra, majd balra elhagyva	270 [lépés]el egy jel nélküli halmmon át 250 [lépés]el 520
a 13-ik számú határhalmhoz 134	a Kammerwald erdő és ugyanazon dűlő magánszántóföldek mellett, egy út nyugati oldalán	ditto	ditto	ditto	a budaörsi Kammerwald és ugyanazon dűlő budai szőlők ⁷¹ között felfelé, az utat átmeteszve	240 [lépés]el egy jel nélküli határhalmmon át 260 [lépés]el 500

66 Örsöd

67 Kukorica-dűlő

68 Kamararét

69 A Budaörsi-árkon átvelő híd

70 A Hosszúréti-patakon átvelő híd

71 A budai Kammerwald 1847-ben a Kőérberek nevet kapta.

A határjelnek ismertető jegyei		A határvonalnak adatai				Lépések száma, a közvetkező határjelhez
helyheztetése, a művelési ág és a birtokos megnevezése		fordulási szöge	égtája	vonalliránya	mívelési ág, dűlő és birtokos neve, s egyéb jelzések	
a 14-ik számú határhalomhoz 136	a Tetingherhid magaslaton ⁷³ , a Kammerwald átellenében, egy út keleti oldala mellett	dtto	délnyugatnak	dtto	a Tetingherhid dűlő között, egy tilalomfa mellett húzódva, az utat átmetszve	60 [lépés]el egy tilalomfa mellett 120 180
a B. BÖ. és T betűkkel jelzett halomhoz 137	Tetingherhid magaslatán, egy keresztút nyugati oldalán, egy tilalomfáról délre					
E halom közepében képződik a hármaspont Buda, Budaörs és Tétény között, ahol Budaörs végződik és Tétény kezdődik. Buda, Május 7-én 1871.						
Tétény ⁷³ községe						
		derék kiszögeléssel	délkeletnek	egyenes vonalban	jobbra a Tetingherhid, balra a Goldschegrund ⁷⁴ szőlőterteket hagyva	200 [lépés]el egy jel nélküli halomhoz 400
az 1-ső számú kőhalomhoz 139	az említett két dűlő között, a mezei út északi oldalán	tompa kiszögeléssel	keletnek	egyenes vonalban	a Tétényihaid és a Kammerwald dűlők között, 5 jel nélküli halmon át	300 [lépés]el 280 [lépés]el 230 [lépés]el 220 [lépés]el 240 [lépés]el 230 [lépés]el 1500
a 2-ik számú határhalomhoz, egy háromszögmérési pőznára írva 145	az utóbbi két dűlő között, egy mezei út keleti oldala mellett	dtto	északkeletnek	dtto	a Tetingherhid szőlődűlő között, az út mentében húzódva, 5 jel nélküli halmon át	80 [lépés]el 80 [lépés]el 100 [lépés]el 200 [lépés]el 100 [lépés]el 150 [lépés]el 710

72 Tétényi-fennsík

73 Kistétény (Budatétény) 1873-ban vált önálló községgé, az 1850-es években a dűlőnkénti felmérés során is Tétény részeként kezelték. Országos Széchenyi Könyvtár (= OSZK) Térképtár, K 952 A 1-4., Bv 2 003/1-16.

74 Buda 1878. évi kataszteri térképén Goldischer Grund.

A határjelnek ismertető jegyei	A határvonalnak adatai				Lépések száma, a következő határjelhez
	helyheztetése, a művelési ág és a birtokos megnevezése	fordulási szöge	égtája	vonalliránya	
a 3-ik számú határhalomhoz 151	a Tetingerhaid szőlődűlő között, egy mezői út déli oldalán	tompa beszögeléssel	keletnek	stto	90 [lépéss]el 100 [lépéss]el 100 [lépéss]el 100 [lépéss]el 390
a B., T. és P. betűkkel jelzett faragott kövekhez	egy keresztút mellett, a kammerwaldi szőlődűlőben, Schneider József délnyugati szőlő sarkában található, a három kő között még egy kisebb negyedik kő is létezik, az út nyugati oldalán pedig egy tilalomfa látható				
Ezen három faragott kő között jön össze a hármaspont Buda, Tétény és Promontor között, ahol Tétény végződik, és a promontori határozni kezdődik. (Tétény aláírása) (A határ körüljárásánál nem jelentek meg.) Traupmann					
Promontor ⁷⁵ községe					
az 1-ső számú B.W. és R.U. betűkkel jelzett faragott kőhöz 159	a promontori szőlők nyugati oldalán, a Kreutzberg ⁷⁶ -tetőn, Schweger Ferenc szőleje nyugati oldalán	derék kiszögeléssel	északnak	egyenes vonalban	240 [lépéss]el 190 [lépéss]el 280 [n]al 280 [n]al 1090
2-ik számú B.W. és R.U. betűkkel jelzett faragott kőhöz 163	a Zimmerhacken dűlőben, Pleicher Márton szőlőkerkje délnyugati sarkában	tompa beszögeléssel	dtto	hajlásokban	300 [lépéss]el 70 [lépéss]el 120 [lépéss]el 120 [lépéss]el 610
		tompa kiszögeléssel	dtto	dtto	400 [lépéss]el egy faragott kővön 550 [lépéss]el egy halmon 272 [lépéss]el egy tilalomfát 200 egy határhalmot 140 egy sziklakövet 150 [lépéss]el 1720

75 Albtalválat a határleírásnál nem tekintették különálló községnek, annak ellenére, hogy az 1854–1855. évi dűlőnkénti felmérés, majd a részletes felmérés során önálló adóközségként kezelték. OSZK Térképtár, K 196 A 1-6., K 26., Bv 1 909/1-4., MNL OL, S 92 Az Országos Földmérési Intézet egyes iratai - No. 8/1.

76 A ráckevi uradalmat jelölhette.

77 Kereszt-hegy

78 Péterhegy

79 Budafok kataszteri térképén Scharfések alakban szerepel.

A határjelnek ismertető jegyei		A határvonálnak adatai				Lépések száma, a következő határjelhez
helyheztetése, a művelési ág és a birtokos megnevezése		fordulási szövege	égtája	vonalliránya	művelési ág, dűlő és birtokos neve, s egyéb jelzések	
a 3-ik számú határhalomhoz 166/2	a Scharfeneck dűlőben, Luncz János szőlő-kerkje északnyugati sarkában	derék beszö- géléssel	keletnek	hajlásokban	Scharfeneck dűlőben a promontori birtokosok mezsgyéjén haladva, a vasutat átmetszve	60 [lépéss]el egy faragott kőhöz 1863 13 [lépéss]el dtto 50 [lépéss]el egy határhalmot 200 [lépéss]el egy sziklakőhöz 250 [lépéss]el 573
a 4-ik számú faragott kőhöz 171	a Scharfeneck dűlőben Pridvecz József szőlőkerkje északkeleti sarkában, egy mezei út déli oldalán	derék beszö- géléssel	délnek	hajlott vonalban	a Scharfeneck dűlő mellett húzódva	240
az 5-ik számú határhalomhoz 172	Almási András szőlőkerkje keleti oldalán	tompa kiszö- géléssel	keletnek	az út közepében	a Friedhof szántók mellett, egy egyes és egy kettős faragott kővön át	200 [lépéss]el 300 [lépéss]el kettős 230 730
a 6-ik számú faragott kőhöz 175	a Friedhof dűlőben egy keresztút mellett, az uradalmi szántók északi oldalán, az útnak pedig a déli oldalán	dtto	dtto	dtto egész az ország- útig ⁸⁰	a Friedhof szántók és az Obere Donau dűlő mellett, az országutat átmetszve	420 [lépéss]el faragott kő az országúton 500 [lépéss]el faragott kő 330 kettős faragott kő 180 [lépéss]el 1430
a P. és B. betűkkel jelzett faragott kőhöz 179	az Obere Donau szántók és az árok északi oldalán, egy hid és a Duna közelében, egy tilalomfától délre					
Ezen kőtől a Duna közepéig, ahol a harmaspont Buda, Promontor és Csepel között képződik, ugyanott Promontor végződik és Csepel község kezdődik. Buda május 9-én 1871.						
(Promontor község aláírása) Christof Fleck Krammer József						
Csepel-szigettel, valamint Pest fővárosával a Duna közepe képezi a határvonalat egészen azon kezdőpontig, mely a határleírás elején leíratott, hol ugyanis a már leírt vonal kezdődik és a pesti vonal végződik, s ezzel ezen határleírás egész terjedelmében befejeztetett. Kelt Budapest 1871-ik évi május hó 19-n						
Buda főváros aláírása: Susa Manó fővárosi erdőmester Traupmann József m. k. mérnök Anton Strobel Bergmeister						